

Sygn. akt V KK 3/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie **M. W.**

oskarżonego z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 18 maja 2022 r.,

kasacji wniesionych przez Prokuratora Rejonowego w I. i Naczelnika (...) Urzędu Celno-Skarbowego w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w E.

z dnia 23 listopada 2017 r., sygn. akt VI Ka (..),

w odniesieniu do M. W. uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w I. z dnia 12 kwietnia 2017 r., sygn. akt II K (...)

i umarzającego postępowanie,

na podstawie art. 537 § 2 k.p.k.

**uchyla wyrok w zaskarżonej części, tj. w odniesieniu do M. W. i
w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w E. do
ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

M. W. został oskarżony o to, że w dniu 9 grudnia 2015 r. w lokalu Stacja Paliw O. nr (...), ul. S., R., należącym do podmiotu gospodarczego „P. [...]” W. M., D. M. S. J., ul. S., R., jako prezes zarządu H. Sp. z o.o., dopuścił się urządzania gier o charakterze losowym na automatach: A. nr (...) oraz A. nr (...), a będącym w dyspozycji firmy H. Sp. z o.o., wbrew przepisom art. 3, art. 4, art. 6 ust. 1, art. 14 ust. 1, art. 23 oraz art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych (wtedy Dz. U. Nr 201, poz. 1540 ze zm.), tj. bez wymaganej koncesji oraz poza kasynem gry, przy czym czynu tego dopuścił się działając w warunkach określonych w art. 37§ 1 pkt. 4 k.k.s., tj. skazany za umyślne przestępstwo skarbowe, w ciągu 5 lat po uiszczeniu w dniu 13 maja 2015 r. grzywny wynoszącej 120 stawek dziennych po 100 zł, orzeczonej prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w E. z dnia 17 kwietnia 2014 r., sygn. akt VIII K (...), popełnia umyślne przestępstwo skarbowe tego samego rodzaju (tak w oryginale – uw. SN), tj. o przestępstwo skarbowe określone w art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s.

Sąd Rejonowy w I. wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2017 r., sygn. akt II K [...], uniewinnił M. W. od popełnienia zarzucanego mu czynu i na podstawie art. 230 § 2 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.p.k. zwrócił wymienione w wyroku dowody rzeczowe uprawnionemu podmiotowi – H. Sp. z o.o. Tym samym wyrokiem zostali też uniewinnienie współoskarżeni R. K. i D. M..

Wyrok ten w całości zaskarżyli na niekorzyść wszystkich oskarżonych prokurator oraz Naczelnik (...) Urzędu Celno-Skarbowego w O.. W apelacjach podnieśli zarzuty obrazy przepisów prawa procesowego oraz prawa materialnego, a także błąd w ustaleniach faktycznych i domagali się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w E. wyrokiem z dnia 23 listopada 2017 r., sygn. akt VI Ka (...), rozstrzygnął w ten sposób, że w odniesieniu do M. W. uchylił zaskarżony wyrok i umorzył wobec niego postępowanie karne, a kosztami procesu związanymi z umorzonym postępowaniem obciążył Skarb Państwa. Co do dwóch pozostałych oskarżonych wyrok uchylił i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w I..

Od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego, zaskarżając go na niekorzyść M. W., kasacje wnieśli Prokurator Rejonowy w I. oraz Naczelnik (...) Urzędu Celno-Skarbowego w O..

Prokurator zarzucił wyrokowi:

1. rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegające na błędnym przyjęciu, iż zaistniała ujemna przesłanka procesowa w postaci powagi rzeczy osądzonej, gdyż oskarżony M. W. został wcześniej prawomocnie skazany za czyn, będący elementem czynu ciągłego przypisanego mu prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia 26 kwietnia 2017 r., sygn. akt II K (...), za czyn ciągły z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 93 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s., w sytuacji gdy oskarżony nie został prawomocnie skazany w warunkach określonych w art. 6 § 2 k.k.s. w związku z art. 107 § 1 k.k.s., a tym samym nie było przeszkody prawnej do orzekania w przedmiocie odpowiedzialności karnej skarbowej oskarżonego za czyn zarzucany mu w akcie oskarżenia;

2. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 6 § 2 k.k.s. w związku z art. 107 § 1 k.k.s., polegające na uznaniu, iż art. 6 § 2 k.k.s. obejmuje swą treścią normatywną i znajduje zastosowanie do przestępstw trwałych - wieloczynowych, do których należą czyny zabronione spenalizowane w art. 107 § 1 k.k.s.

Naczelnik (...) Urzędu Celno-Skarbowego w O. zarzucił wyrokowi:

1. rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., polegające na błędnym przyjęciu, iż zaistniała ujemna przesłanka procesowa w postaci powagi rzeczy osądzonej, gdyż oskarżony M. W. został wcześniej prawomocnie skazany za czyn, będący elementem czynu ciągłego przypisanego mu prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia 26 kwietnia 2017 r., sygn. akt II K (...), w sytuacji gdy oskarżony nie został prawomocnie skazany w warunkach określonych w art. 6 § 2 k.k.s. w związku z art. 107 § 1 k.k.s., a tym samym nie było prawnej przeszkody do orzekania w przedmiocie odpowiedzialności karnej skarbowej oskarżonego, za czyny zarzucane mu w akcie oskarżenia;

2. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 6 § 2 k.k.s. w związku z art. 107 § 1 k.k.s., polegające na uznaniu, iż art. 6 § 2 k.k.s. obejmuje swą treścią normatywną i znajduje zastosowanie do przestępstw trwałych – wieloczynowych, do których należą czyny zabronione spenalizowane w art. 107 § 1 k.k.s.,

3. rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 632 pkt 2 i art. 634 k.p.k. w związku z art. 113 § 1 k.k.s., polegające na błędnym przyjęciu, iż zaistniała podstawa do obciążenia Skarbu Państwa kosztami procesu w zakresie związanym z umorzonym postępowaniem dotyczącym M. W., w sytuacji, gdy oskarżony M. W. nie został prawomocnie skazany w warunkach określonych w art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 107 § 1 k.k.s., a tym samym nie było prawnej przeszkody do orzekania w przedmiocie odpowiedzialności karnej skarbowej oskarżonego, za czyny zarzucane mu w akcie oskarżenia i skutkiem czego nie było podstaw do umorzenia postępowania w oparciu o art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.

Podnosząc tak sformułowane zarzuty, autorzy obu kasacji wnosili o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w E. w części dotyczącej M. W. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Obie kasacje, wniesione przed upływem terminu wskazanego w art. 524 § 3 k.p.k., są oczywiście zasadne, co zgodnie z art. 535 § 5 k.p.k. pozwoliło uwzględnić je na posiedzeniu bez udziału stron. Niezależnie od zarzutów kasacji, na wstępie należy wskazać na usterkę zaskarżonego wyroku, polegającą na niepodaniu w części dyspozytywnej podstawy prawnej umorzenia postępowania karnego w zakresie czynu zarzucanego M. W.. Dopiero w pisemnym uzasadnieniu wyroku wskazano, że „doszło do spełnienia przesłanki z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.”, który to przepis nakazuje nie wszczynać postępowania lub wszczęte umorzyć, gdy postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone. Krytykę musi też nasuwać, niezależnie od zaistniałych w sprawie uwarunkowań procesowych, przedstawienie Sądowi Najwyższemu kasacji do rozpoznania po upływie prawie 4 (!) lat od ich wniesienia przez strony.

Przechodząc zaś do przedmiotowych skarg trzeba stwierdzić, że w obu trafnie podniesiono, iż Sąd odwoławczy dopuścił się rażącego naruszenia przepisu art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., błędnie przyjmując zaistnienie w niniejszej sprawie przeszkody procesowej w postaci powagi rzeczy osądzonej po ustaleniu, że M. W. został skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia 26 kwietnia 2017 r., w sprawie o sygn. akt II K (...), za czyn z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. popełniony w okresie od 3 września 2015 r. do 27 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska Sądu *meriti*, iż w sprawie istniały warunki do wydania wobec M. W. wyroku uniewinniającego, zarazem przyjął, że wobec wymienionego nie może zapaść wyrok skazujący. Argumentował m.in., że czynu ciągłego, za który został skazany wymienionym wyrokiem Sądu Rejonowego w O. oraz czynu będącego przedmiotem aktualnego procedowania M. W. miał się dopuścić jako prezes spółek z o.o. „H.”, a „we wszystkich tych czynach chodziło o wykorzystanie przez niego tej samej sposobności wynikającej z prowadzenia określonego typu działalności gospodarczej polegającej na urządzaniu gier na automatach”. Akcentował Sąd, że oskarżony „nie podejmował kolejnych zachowań w sposób przypadkowy, ale w sposób powtarzający ten sam schemat, z wykorzystaniem podobnych okoliczności i sposobności, w ramach prowadzonej tej samej działalności, jako prezes spółek wskazanych w opisach czynów”, wobec czego „czyn zarzucany i przypisany mu w niniejszej sprawie (sformułowanie niezrozumiałe w sytuacji, gdy żadnego czynu w tej sprawie M. W. nie przypisano – uw. SN) mógł być uznany za element czynu ciągłego przypisanego mu prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w O. w sprawie akt II K (...)”. Sąd odwoławczy uznał przy tym, że „nie ma tu znaczenia inne miejsce popełniania czynów, czy urządzania gier na różnych automatach, skoro można było przyjąć, że w ramach prowadzonej działalności (...) oskarżony ten obejmował swoją świadomością i zamiarem urządzanie gier na automatach określonych typów w wielu miejscach (...)”. Stwierdził też Sąd, że oskarżony „popełniał tożsame przestępstwa z art. 107 § 1 k.k.s., w tym i to opisane w zarzucie w niniejszej sprawie »na raty«” m.in. dlatego, że trudno przyjąć, iż odnośnie do każdego automatu, ustawianego w innym miejscu, zaistniał u niego podejmowany „od nowa i

na nowo” zamiar. Należało raczej uznać, że w grę wchodził pojawiający się sukcesywnie zamiar, przy wykorzystaniu analogicznych uwarunkowań przy podejmowaniu każdego kolejnego zachowania polegającego na wstawianiu kolejnych automatów do kolejnych lokali. W konkluzji Sąd Okręgowy stwierdził, że „prawomocne skazanie za czyn ciągle rodzi powagę rzeczy osądzonej, co wyklucza przypisanie skazanemu M. W. kolejnych, jednostkowych tożsamyh zachowań kwalifikowanych z art. 107 § 1 k.k.s., z okresu przypisanego prawomocnym wyrokiem w sprawie II K (...) Sądu Rejonowego w O. a ujawniających się w późniejszym czasie”.

Wywód ten należy uznać za nietrafny.

Podkreślić trzeba, że problem tożsamości czynu polegającego na urządzaniu gry hazardowej w postaci gry na automatach o charakterze losowym, był przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego przy okazji rozpoznawania licznych spraw M. W., które rysowały jego obraz jako człowieka realizującego szeroko zakrojony proceder w oparciu o elementy przypadkowe, w zależności od nadarzających się okazji, przy użyciu nie tych samych automatów, w różnych lokalach i różnych geograficznie miejscowościach. Za każdym razem tworzył nowe warunki do popełniania poszczególnych przestępstw skarbowych. W szczególności należy przywołać pogląd wyrażony w uzasadnieniu wyroku z dnia 19 września 2018 r., V KK 415/18, OSNKW 2018, z. 10, poz. 71, że „skoro urządzenie gry hazardowej w postaci gry na automatach (art. 1 ust. 2 w zw. z art. 2 ust. 3 i 5 u.g.h.) wymaga uzyskania koncesji na kasyno gry (art. 6 ust. 1 u.g.h.), a koncesja taka udzielana jest w odniesieniu do jednego kasyna, prowadzonego w ściśle określonym (geograficznie) miejscu (art. 41 ust. 1, art. 42 pkt 3 i art. 35 pkt 5 u.g.h.), to zachowanie osoby, która nie posiadając koncesji na prowadzenie kasyna podejmuje działanie w postaci urządzania gry na automatach w różnych miejscach (miejscowościach, lokalach), stanowi każdorazowo – od strony prawnokarnej – inny czyn, podjęty z zamiarem naruszenia tych przepisów w każdym z tych miejsc. Zatem uprzednie prawomocne skazanie za przestępstwo skarbowe z art. 107 § 1 k.k.s., popełnione w innym miejscu, w warunkach czynu ciągłego (art. 6 § 2 k.k.s.), w którym czas jego popełnienia obejmuje czasokres popełnienia czynu z art. 107 § 1 k.k.s., co do którego toczy się jeszcze postępowanie karne skarbowe, nie stanowi

w tym późniejszym procesie przeszkody procesowej w postaci powagi rzeczy osądzonej, albowiem nie jest spełniony warunek tożsamości czynów”. Powyższy pogląd prawny, powtórzony w szeregu późniejszych orzeczeń najwyższej instancji sądowej (zob. np. wyroki z dni: 15 lipca 2020 r., IV KK 246/20; 29 lipca 2020 r., III KK 620/19; 20 sierpnia 2020 r., IV KK 121/20; 25 sierpnia 2020 r., III KK 276/20; postanowienie z dnia 27 lipca 2021 r., III KK 10/20), aprobuje Sąd Najwyższy również w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę, odwołując się, bez ponownego ich przytaczania, do obszernych i przekonujących wywodów zaprezentowanych w powołanym uzasadnieniu i uzasadnieniach innych przywołanych judykatów. W konsekwencji za błędny uznaje pogląd Sądu odwoławczego, że w odniesieniu do będącego przedmiotem rozpoznania czynu zarzucanego M. W. zachodzi powaga rzeczy osądzonej z powodu skazania go przez Sąd Rejonowy w O. wyrokiem dnia 26 kwietnia 2017 r., w sprawie o sygn. akt II K (...), za popełniony w okresie od 3 września 2015 r. do 27 czerwca 2016 r. czyn z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s., przy zastosowaniu art. 6 § 2 k.k.s., co zresztą nie było poprawne (nadmieniono o tym w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku).

Przepis art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. zwalnia od omawiania innych zarzutów kasacji, można wszakże nadmienić, w nawiązaniu do podniesionego w jednej ze skarg zarzutu rażącego naruszenie przez Sąd odwoławczy art. 632 pkt 2 i art. 634 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., że w tej części zaskarżone orzeczenie było prawidłowe, bowiem wydanie orzeczenia, choćby nietrafnego, umarzającego postępowanie, obligowało do zastosowania tych przepisów i obciążenia Skarbu Państwa kosztami procesu w części dotyczącej M. W.. Nie stanowiło to jednak przeszkody do uznania i tej skargi za oczywiście zasadną, skoro wspomniany zarzut można traktować jako marginalny na tle zarzutów podnoszących bardziej fundamentalne kwestie, zaś skutkiem kasatoryjnego wyroku Sądu Najwyższego jest też dezaktualizacja rozstrzygnięcia o obciążeniu Skarbu Państwa kosztami procesu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł zgodnie z wnioskami obu kasacji.

Rozpoznając ponownie sprawę, Sąd Okręgowy w E. uwzględni wyrażone wyżej zapatrywanie prawne (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.) i wyda zgodne z nim orzeczenie.